

CİLT 13, SAYI:4, NİSAN 1985

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüŒ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) NİSAN 1985

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ş.Şahap Kocatopçu*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. No.233/9
Harbiye - İST. Telefon: 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kul-
lanılabilir.

Basıldığı Yer: Lebib Yalkın Yayınları
ve Basım İşleri A.Ş.

Telefon: 143 15 75 / 5 Hat

Bu Sayıda,

TÜSİAD Başkanı Dr.Şahap Kocatopçu'nun 9 Nisan 1985 Tarihinde Yaptığı Basın Toplantısından Özetler	4
Kamu Sektörünün Büyüklüğü	15
Uluslararası Emtia Anlaşmalarında Son Durum	20
AET Teşvikleri Kısıtlıyor	25
Avrupa Gümrük Bürokrasisini Azaltmaya Çalışıyor	27
Dünyada, Ekilebilir Alanlar ve Verimlilik Azalıyor	29

TÜSİAD Başkanı Dr. Şahap Kocatopçu'nun 9 Nisan 1985 Tarihinde Yaptığı Basın Toplantısından Özetler....

Ülkemizde enflasyon bir numaralı ekonomik sorun olmaya devam etmektedir. OECD'nin yayınladığı 12 Mart günkü basın tebliğinde 1984 Ocak-1985 Ocak döneminde OECD ortalaması yüzde 4.9 iken, Türkiye rakamı yüzde 47,5 olarak gösterilmiştir. Yüzde 21 ile Portekiz ve yüzde 19 ile Yunanistan ikinci ve üçüncü sırayı almaktadır.

- Enflasyon kontrole alınmadıkça piyasa ekonomisine sağlıklı bir geçiş olamayacağı gibi ülkemiz ekonomik sorunlarının hiçbiri zamanında çözüme kavuşturulamaz. Zira, iç ve dış yatırımlar, istihdam, sermaye piyasasının çalışması, faizler, bütçe açıkları ve borçlanmaları, dış açık ve dış krediler, gelir dağılımının daha dengeli hale getirilmesi gibi sorunlar bizatihi enflasyon sorununun makul bir sürede çözümüne bağlı bulunmaktadır.

- Türkiye'de bütçe açığı süratle artmakta özellikle enflasyonu arttırıcı bir etken olmaktadır. Bütçe kalemleri içinde kamu yatırım giderleri belli bir disiplin altına alınmış olmasına karşın, cari giderler ve transfer giderlerinde ekonomik bir değerlendirme yapılmamaktadır.

Piyasa ekonomisinin yerine oturabilmesi için kamu sektörü cari bütçelerinde yeni bir ekonomik disiplin uygulanması ve bu amaçla program - bütçe uygulamalarına geçilmesi zorunludur.

Yapılacak reform çerçevesinde yatırımlar ile cari giderlerin aynı teşkilatça hazırlanması sağlanmalı, cari bütçenin plan dilimlerine göre beş yıl için hazırlanması denenmelidir. Ayrıca giderlerin icra uygulama ve kontrolünün nasıl yapılacağına bütçede açıklanmasının yanısıra, kamu sektörü nakit yönetim planlaması yapılmalıdır. Diğer önemli bir husus Sayıştay'ın yetkilerine ekonomik değerlendirme yapacak şekilde genişletilmesidir.

- Kamu kesimi (KİT'ler dahil) aşırı borçlanma yoluna giderek piyasada ikraz edilebilir fonları kısmak ve faiz oranları üzerinde baskı yapmak suretiyle özel sektörün borçlanma imkanlarını daralt-

makta ve dolayısıyla yatırım talebini düşürmektedir.

1984 yılında bütçe harcamalarında artışlar önlenememiş veya yeterli tasarruf sağlanamamış, vergi gelirlerinde düşmeler olmuş, neticede Hazine'de giderek büyüyen açıklar ortaya çıkmıştır. Kamu sektörü açıklarının cari banka faiz haddlerinden daha cazip getirisi olan tahviller kanalıyla piyasadan karşılanması özel sektörün makul borçlanma imkanlarını önemli ölçüde azaltmıştır. Bu politika ayrıca sermaye piyasasının teşekkülünü de olumsuz yönde etkilemiştir.

— Bütçe dışı fonların sayısının ve büyüklüğünün giderek artması, devlet gelirlerinin kullanımındaki etkinliği ve verimliliği azaltıcı bir uygulama görünümündedir. Merkez Bankası aracılığıyla fonların kullanılması bütçe birliği prensibine aykırıdır.

— Hükümet politikasının; KIT'lerin ekonomideki rollerinin kısıtlanması ve imalat sanayiinde özel sektörçe ağırlık verilmesi yönünde olduğu memnuniyetle izlenmektedir. Bu bakımdan Ocak 1980'den buyana uygulanan istikrar politikalarının yatırımları aksatan yönleri bilimsel olarak araştırmalıdır. Yatırımların canlandırılma-

sı bakımından her ne pahasına olursa olsun sermaye piyasasının harekete geçirilmesi ve yatırım-finansman maliyetlerinin düşürülmesi gerekmektedir.

- Türk ekonomisinin piyasa mekanizmasına dayalı bir açık ekonomiye geçişinde en önemli hususlardan birisi de kamu ve özel kesimin eşit piyasa şartlarına tabi tutulmaları ile ilgilidir. Kamu sektörü özel sektörle eşit şartlarda borçlanmalı ve faaliyet göstermelidir. Mal, hizmet, faktör, para ve sermaye piyasalarında her iki sektör de kesinlikle aynı şartlara tabi olmalıdır.
- Türk ekonomisinde önemli bir yere sahip olan KİT'lerin verimli ve rasyonel çalışan işletmeler haline getirilmeleri büyük önem taşımaktadır. KİT'ler yapı değişikliği, reorganizasyon ve maliyet düşürmek yolu ile verimlerini arttırmak yerine, kolay yolu seçmişler, özellikle monopol durumunda oldukları sahalarda fiyat arttırmına gitmişlerdir. Bu yolla 1984 yılında yaklaşık 958 milyar liralık bir ek kaynak yaratılmıştır.
- Devletin piyasanın daha ucuz ve verimli bir şekilde yürütebileceği işlerden ve sahalardan süratle çekilmesi, bunları sermaye piyasası kanalıyla özel sektöre devretmesi

uygun olacaktır. Geçmiş yıllarda devletin ticaret ve sanayide öncülük yapabileceği sektörler büyük değişikliğe uğramıştır. Tekstil, deri, ayakkabı, şeker, çimento sektörlerinde devletin liderlik yapmasına gerek kalmamıştır. Hükümetimizin bu konuya titizlikle çözüm aradığını memnuniyetle izlemekteyiz. Buna karşılık atom enerjisi, elektronik, uçak sanayii, robot kullanımı gibi konularda devletten öncülük beklenebilir.

- Özel sektör yatırımlarındaki gerilemenin başlıca nedeni finansman darlığı ve faiz politikalarıdır. Konut yatırımlarında kiraların arttırılamaması ve inşaat maliyetindeki sürekli yükselmeler de olumsuz etki yapmaktadır. Özel sektör yatırımlarının canlanması ise finans sektöründeki gelişmelere bağlıdır. Sermaye piyasasının işler hale getirilmesi, bankacılık sisteminde aracılık maliyetlerinin düşürülmesi, orta ve uzun vadeli kredilerin özel sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak miktara ulaşması için gerekli kurumsal düzenlemelerin yapılmasının uygun olacağı kanısındayız.
- 1984 yılında yatırım malları ithalatının yüzde 14.8 artması, özel imalat sanayiinde kapasite kullanımının yükselmesi ve bazı hallerde modernizasyon ve tevsi

yatırımlara gidilmesi, inşaat ruhsatname-
lerindeki artışlar, özel sektör yatırımlarının
artmaya başladığına dair belli başlı göster-
geler olarak kabul edilebilir ise de bu ge-
lişmeleri yeterli görmüyoruz.

- Yüksek faiz politikası ilk dönemlerde tü-
ketim geciktirmesi ve spekülasyonu önle-
mesi nedeni ile talep daraltıcı ve deflas-
yonist bir etki yaparken, daha sonraki
dönemlerde faiz gelirlerinin tazyiki ve
maliyet artışları yolları ile enflasyonist
etki yaratmaya başlamıştır. Bir TÜSİAD
çalışmasında faiz oranlarındaki artışla
ilk dönemlerde fiyatlar arasında ters,
daha sonraki dönemlerde ise doğru
orantı olduğu ortaya çıkmıştır. Bugün
bankalardaki 4 trilyon civarındaki mev-
duata (yüzde 62'si vadeli mevduat) or-
talama yüzde 30-32 civarında faiz öden-
mektedir. Bu yaklaşık yılda 1 trilyonun
üstünde Merkez Bankası kontrolü dışın-
da bir kaydı paranın yaratılması ve satın
alma gücünde bir artıştır. Buna tahvil
faizleri de eklendiğinde rakam daha da
büyümektedir.

Ayrıca, faiz uygulamaları sağladığı rant
gelirleri kanalı ile gelir dağılımını daha
da bozmaktadır. Kısacası, faiz politikası

enflasyonun talep yönünden kontrol altına alınması ile açık bir çelişki oluşturmaya başlamıştır. Ücret, kira, zirai gelir ve sair kazançların enflasyona karşı endeks edilemediği bir ortamda sadece likit fon sahiplerine bu avantajın sağlanması kaynak dağılımı açısından önemli bir sakıncadır.

- Cari faizler sanayiye ağır ve gereksiz bir yük getirmektedir. Yatırım maliyetleri OECD ülkelerindeki kredi maliyetleri oranında düzenlenemediği takdirde sanayimizin dünya pazarlarında rekabet şansları azalacaktır.
- Bankaların personel ve şube yönünden optimum büyüklüğe dönüşmeleri için teşvik sistemi içine alınması yani bankaların vergi, vesair mükellefiyetlerinin şube azaltan ve kredi faizini düşüren bankalara farklı uygulanmasını düşünme zamanı gelmiştir.
- Serbest piyasa ekonomisinin uygulamaya başlandığı 1980 yılında
 - a) makabline şamil olarak kaldırılan kur garantisi
 - b) uzun süren grevler gibi net kriterlerle ele alınan şirket kurtarma operasyonları çok daha az külfetle

gerçekleşebilirirdi. Aradan geçen zaman yaraları daha büyütmüş ve yükleri arttırmıştır.

Buna rağmen kurtarma operasyonları ele alınacaksa aşağıdaki hususları gözönünde tutmakta büyük yarar görüyoruz.

1) Kurtarma Operasyonları uzman ekonomistlerin fizibilite raporlarına dayandırılmalıdır.

2) Kurtarma Operasyonları kısa süreli olmalı ve fiyat veya alım zorlamaları yerine piyasa çözümlerini esas almalıdır.

3) Kurtarma Operasyonları sektör içi rekabeti bozacak koşullar getirmemelidir. Yani operasyon kurtarılan şirketi eski rakiplerini ezebilecek koşullar getirmemelidir.

4) Kurtarma Operasyonları kesinlikle yönetimi, yapısı ve üretim usulleri yanlış firmalara yönelik olmamalıdır. Piyasa koşullarında yaşamaz firmalar kurtarılmamalıdır.

5) Kurtarma için yapılacak giderlerin net getirisi o sektördeki alternatif projeler getirisinin üstünde olmalıdır.

6) Kurtarma Operasyonları şirketlerin borçlarını affetme veya ödeme şeklinde değil, üretim kapasitesini harekete geçirecek marjinal desteği sağlama şeklinde

olmalıdır. Kontrolü proje kredisi yolu denenmelidir.

7) Devlet bütçesine yük olmamak ve yükü geniş bir kitleye yaymak için Kurtarma Yatırım Bankaları veya grupları denetiminde sermaye piyasasına yöneltilmeli ve iç ve dış özel finansman gruplarının da katılması sağlanmalıdır. Kurtarma Operasyonları sermaye piyasasının geliştirilmesi ve snai mülkiyetin yaygınlaştırılması için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

8) Kurtarma Operasyonları çerçevesinde sağlanacak mali destek özel sektör firmalarını "KİT"leştirmemelidir"; yani Kurtarma Operasyonlarında devletin bu firmalara ortaklığı kesinlikle sözkonusu olmamalıdır.

9) Destek topyekün bir holding yerine onun bünyesinde faaliyet gösteren "kurtarmaya değer" şirketlere sağlanmalıdır.

10) Kurtarma Operasyonlarının nedenleri, etkileri ve şekli kamuoyuna açıklanmalıdır.

Bugün KİT'lerin yeniden organizasyonu ve verimli birer ünite haline getirilmelerinin amaçlandığı bir ortamda bazı özel sektör şirketlerini kurtarma amacıyla devletin üzerine alması özel sektörün

KİT'leşmesi gibi istenmeyen bir durum yaratacağına işaret etmek isterim.

- Ekonomik yapımızın önemli sorunlarından biri olan işsizlik geçtiğimiz yıllar içinde önemini daha da arttırmış gözükmektedir. Yatırımların uzun bir süredir durgun seyretmesi ve faiz politikası bu sonucu doğurmuştur. Bu konuda, özel sektöre yasal olarak iş bulma büroları kurma olanağının tanınması, iş arayanların daha süratli iş bulmalarını mümkün kılacaktır. Bu bürolar iş piyasasını yakından tanımak imkanı bulacakları için istihdam yüzdesini süratle arttıracak girişimlerde de bulunabilirler. Örneğin, işgücü talebi yüksek olan sahalarda reklam ve kurs girişimleri gibi.

İstihdam sorunu enflasyonun kontrolü, yatırımların hızlandırılması ve özellikle nüfus planlamasının ciddi bir şekilde ele alınması ile ancak orta vadede sürekli bir çözüme kavuşturulabilir.

- Piyasa ekonomisinin başarısı kamu ve özel sektör kuruluşları arasında özellikle karar mercileri arasında iyi düzenlenmiş bir diyalog olmasına bağlıdır. Bu diyalogun fonksiyonel olarak ve muhtelif kademelerde yürütülmesinde yarar vardır.

Yüksek yöneticiler arasındaki diyalog kadar kamu ve özel sektör uzmanlarının da belli forumlarda zaman zaman sorunlara birlikte çözüm aramalarında yarar vardır. Bu husus kamu ve özel sektörden ilgili eksperlerin katılacağı ortak çalışma grupları aracılığı ile geliştirilebilir. Bu gruplardaki görüşmeler gizli tutulmamalı ve periyodik olarak yayınlanmak suretiyle bütün piyasaya sorunlar hakkında devamlı bilgi akımı sağlanmalıdır. Bu çalışma grupları şimdilik şu konuları kapsayabilir; Vergi, gümrük tarifeleri, bürokratik formaliteler, yatırımlar, fiyatlar, faizler.

Türkiye katıldığı ekonomik, sosyal ve askeri uluslararası kuruluşlar ve ilişkiler açısından kuruluşundan beri bir Avrupa devleti olmakla kalmamış ayrıca Avrupa ile olan ilişkilerini ve işbirliğini devamlı olarak geliştirmeyi ulusal bir hedef saymıştır.

Uygulanmakta olan piyasa ekonomisi tedbirleri sonuçlarını tamamen verdiği zaman AET ile olan yapısal farklar bir hayli azalmış olacaktır. Kanımızca Türkiye; Ankara anlaşmasının imzalandığı koşullara göre bugün AET'ye ekonomik yapı ve felsefe bakımından daha yakın bulunmaktadır.

Kamu Sektörünün Büyüklüğü....

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kamu sektörünün büyümesinin ekonomik gelişmeyi hızlandırdığı kabul edilmiştir. Ancak 1960'ların sonu ile 1970'lerin başında, kamu harcamalarındaki artışların kamu ve özel sektör arasındaki dengeyi özel sektör aleyhine bozup bozmadığına dair şüpheler belirmiştir. Kamu kesiminin büyümesinin; girişim ruhunu ve ekonomide rekabeti olumsuz etkilediği, artan vergilerin tasarrufları azalttığı öne sürülmüştür.

1973'den önce kalkınma ile GSYİH içinde kamu harcamalarının payı arasında ters ilişki olduğu belirlenmişse de, 1981-1984 arasında böyle bir ilişkinin varlığı saptanamamıştır. Aşağıdaki grafikten de anlaşılacağı gibi, 1960-73 döneminde cari hükümet harcamalarının düşük olduğu ülkelerde GSYİH artışı daha yüksek olmuştur. Bu dönemde Türkiye'de kamu harcamalarının GSYİH'nun yüzde 15 dolayında, GSYİH artışının ise, yaklaşık yüzde 6 gibi yüksek bir seviyede olduğu görülmektedir. 1974-

81 döneminde ise, kamu harcamalarının yüzde 55'e yaklaştığı Hollanda yüzde 30 civarında kaldığı Avustralya'da gelişme hızının hemen hemen aynı düzeyde yüzde 2.5 civarında olması GSYİH artışı ile kamu harcamaları arasında bir ilişki kurulmasını engellemektedir. Bir ülkede ekonomik gelişmeyi etkileyen çok çeşitli faktörler olması, bunların öneminin ülkeden ülkeye değişmesi nedeni ile bu iki değişken arasında zorunlu bir bağ kurulamamıştır. Bu nedenle bir ülkede kamu kesiminin etkisini değerlendirmede diğer kurumlar ve kalkınma derecesi göz önüne alınmalıdır. Ayrıca, kamu sektörünün başarı derecesini ölçmek de güçtür. Bazı alanlarda hem özel hem de kamu sektörünün faaliyette bulunması başarısızlıkların tek nedenini kamu kesiminin büyümesine bağlamayı imkansız kılmaktadır.

Eğitim hizmetlerinde kamu harcamalarının artması insan sermayesinin gelişmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması ve gelir dağılımının daha adil bir hale gelmesi açısından önem taşımaktadır. Ancak, mecburi öğrenimden (ilkokul) her sosyo-ekonomik grup yararlanabilirken, yüksek öğrenime genellikle üst gelir grubun-

daki çocuklar devam edebildiğinden bu seviyedeki harcamalardan her grup yeterince istifade edemez.

Son 20 yılda sağlık sektöründe özel ve kamu sektörünün harcamaları hızla artmıştır. Bu tip harcamaların artması ve tıbbi müdahalenin yaygınlaştırılması açısından önemlidir. Ancak toplumun sağlık düzeyindeki yükselmeyi ölçmek bu sektördeki kamu harcamaları dışında çok çeşitli etkenler (diyetler, sigara içmeme vs.) olması nedeni ile güçtür. Kamu sektörünün faaliyetlerindeki artışın işgücü arzı üzerindeki etkileri son yıllarda önem kazanmaya başlamıştır. İşsizlere yapılan ödentilerin ve çalışanlara uygulanan yüksek vergilerin çalışma isteğini azalttığı öne sürülmektedir. İşsizler bir an evvel iş bulmak yerine, işsizlik primi almayı tercih edebilirler. Ancak, sigortanın amacının kişilerin uygun bir iş bulana kadar geçimlerini temin etmek olduğu düşünülürse, sigorta sistemi ile işgücü piyasasının düzgün ve esnek işleyişinin sağlanması amacına ulaşıldığı anlaşılmaktadır. İşgücü arzının ve çalışma isteğinin gelir vergisi uygulaması ile de ters yönde etkilendiği savunulmaktadır. An-

çak gelir vergisi arttıkça fazla çalışmanın karşılığı alınamıyorsa, harcanabilir gelir azaldığından yaşam standardını yükseltmek için daha fazla çalışma isteği doğabilir. Yapılan araştırmalar, orta yaş erkek işgücünün vergilerin artması ile çalışma isteğinin değişmediği, buna karşılık özellikle kadınla arasında böyle bir durumda çalışmaya karşı bir isteksizlik olduğunu göstermiştir. Gelir vergisinin faizlerin vergilendirilmesi sonucu tasarrufları da etkilediği düşünülmektedir. Bu konuda vergi sisteminin yapısı ve kişilerin tasarruf etmedeki motivleri de önem taşımaktadır. Bir diğer önemli nokta tasarrufların gelir vergisi artışı ile azaldığı yolunda yeterli data yoktur.

Uluslararası Emtia Anlaşmalarında Son Durum...

1976 yılında toplanan Uluslararası Ticaret ve Kalkınma Konferansında (UNCTAD) "Uluslararası Madde Anlaşmaları için Entegre bir Program" hazırlanmasına oybirliği ile karar verilmişti. Hazırlanacak olan bu program, bakır ve kahveden başlayarak kozalaksız tomruk ve jüte kadar belli başlı onsekiz hammaddenin fiyatlarının istikrara kavuşturulması amacını gütmekte idi. Zikredilen bu maddelerin tüketicisi olan ülkeler için, müstakar fiyatlarla yapılacak ithalat, hem ithalat harcamalarını daha yumuşatacak, hem de dahilde enflasyon hızının kontrol edilmesine imkan verecekti. Bu da, arzulanan birşeydi.

UNCTAD'ın 1976'da Nairobi'deki zirve toplantısında, üreticilerle tüketiciler arasında, yukarıda bahsedilen entegre program konusunda mutabakata varıldığı zaman gaye şuydu; İşlerliği olan, geçerli uluslararası madde anlaşmaları hazırlamak. Hammadde fiyatlarını daha önce

mutabık kalınan seviyelerde muhafaza edebilmek için de bu anlaşmaları hazırlarken, tanzim stokları ve ihracat kotaları ve diğer benzeri hükümleri de devreye sokmak düşünülmekteydi. Bu işlerin tanzim edilebilmesi bakımından da 6 milyar Sterlin'lik müşterek bir fona ihtiyaç vardı.

Ancak bütün bu güzel düşünce ve tekliflere rağmen, yukarıda zikredilen entegre Program beklenileni sağlayamadı. Çok uzun müzakerelerden sonra 1980 Ekim'inden yeni bir kauçuk anlaşması imzalanabilmiş, fakat müşterek fon'dan netice alınamamıştı.

Uluslararası kalay anlaşmasının 6'cısı 1983'de hazırlanmış fakat ABD ve Bolivya bu anlaşmayı desteklememişti. Desteklemeyen bu ülkelerden ABD Dünyanın en büyük kalay tüketicisi, Bolivya da Dünyadaki kalay üreticilerinin üçüncü sırasında geleniydi. Bu durum karşısında kalay anlaşmasının işleyişi, kendisinden beklenen faydayı sağlayamıyordu.

Uluslararası kahve anlaşması da bazı bakımlardan güçlükler göstermektedir. Özellikle, geniş stokların yapılması hayli

münakaşalı olmuştur. Kahve anlaşması konusunda serbest piyasayı savunan ekonomistler, şu hususu ileri sürmektedir. Yapılan kahve anlaşması öyle bir durum yaratmıştır ki, bu durum ilânihaye sürüp gidemez - sonunda arz ve talep muvazenesinin sert bir şekilde ayarlanması gerekecektir.

Tanzim stokları hükümlerini de taşıyan ve 1980'de teklif edilen Uluslararası Kakao Anlaşması'nın da işleyişi içaçıcı olmamıştır. Zira en büyük tüketici ABD ve en büyük üretici Fildişi Sahili, anlaşmayı imzalamamıştır. Halen yürürlükte olan kakao anlaşması 1985 Eylül'ünde sona ermektedir. Yeni bir Anlaşma yapılacağına dair ümit de görünmemektedir.

1977 yılında imzalanan Uluslararası Şeker Anlaşması da parlak bir durum göstermektedir. Anlaşma, ihracat kotaları ve küçük bir stok rezervi esasına dayanılarak hazırlanmıştı. Ancak konulan bu hükümler yılların şeker stoklarını eritmeye kâfi değildi. Nitekim Avrupa Ekonomik Topluluğu, ancak ihracat primleri sayesinde yüklü stoklarını eritmeye çalışmaktadır. 1977 Anlaşması 1984 yılı sonunda

nihayetlenmiştir. Uzun süren görüşmelere rağmen yeni bir arlaşma ufukta görünmemektedir. AET'nin katılmadığı bir anlaşmada Dünya şeker fiyatlarında istikrarlı bir durumun sağlanması mümkün görünmemektedir.

Piyasaya politika mi hakim olmaktadır? 1976'da Nairobi'de oybirliği ile kabul edilmiş olmasına rağmen, yukarıda değinilen entegre programın acıklı hikâyesinin birçok nedeni vardır.

OPEC'in 1974 yılındaki petrol şokundan iki yıl sonra, piyasanın tam kaydığı bir zamanda, diğer hammadde üreticisi ülkeler belki de OPEC'in yardımlarıyla kendi kartellerini kurabileceklerini düşünmüş olabilirler. Diğer taraftan, bazı Hükümetler de 1974 acı tecrübesinden sonra hammadde fiyatlarındaki artışı hafifletici tedbirler almayı düşünmüş olabilirler.

Özetlemek gerekirse, Uluslararası madde anlaşmalarındaki güçlük bir kavram kargaşasından kaynaklanmaktadır. Şöyle ki; bu madde anlaşmaları fiyatları sabit tutmayı mı, yoksa desteklemeyi mi amaçlamaktadır? Bu, Anlaşmalarda taraf-

ların alıcı veya satıcı olmasına bağılı bulunmaktadır.

UNCTAD'ın 1976 zirve toplantısında kabul edilen "Uluslararası Madde Anlaşmaları için Entegre bir Program" henüz ölmemiştir, fakat can çekişmektedir. Ancak bu demek değildir ki, tüketiciler için istikrarlı fiyatlar ve üreticiler için de mükâfatlandırıcı fiyatlar, başka yollarla elde edilmez.

Gerek üretici ülkelerin, gerekse tüketici ülkelerin, mümkün olan diğer yolları denemesi için zaman henüz geçmiş değildir.

AET Teşvikleri Kısıtlıyor...

1 Mart'ta Avrupa Komisyonu'nunda yetkililer çeşitli yatırım teşvikleri ile ilgili üye devletlere bildirim zorunluluğu getirmiştir. Bölgesel ve araştırma-geliştirme teşvikleri için maksimum tavan belirlenmiş, fakat bu subvansiyonların dağılımı üzerine bir sınır getirilmemiştir.

Bundan sonra üye ülkeler bir yatırım teşvikleri toplamı 12 milyon Avrupa para birimini (yaklaşık 8.4 milyon dolar) veya toplam subvansiyon paketi yatırımın yüzde 25'ini aştığı zaman Komisyon'a bildireceklerdir. İstisnalar daima mümkün görünüyorsa da, hiç bir ülke bu limitleri aşan teşvik yapamayacaktır.

Yüzde 25 tavan belirlenirken, araştırma-geliştirme, eğitim yardımı, faiz subvansiyonları her çeşit yardım göz önüne alınmaktadır. Azınlığın, kadınların ve özürlülerin istihdamını teşvik edici yardımlar hariç tutulmuştur. Komisyon bu kaidelerle daha iyi ve geniş teşvik paketleri sunarak ülkelerin birbirlerinden

yatırım çalmalarının önleneneğini ümid etmektedir. Böylece şirketlerde hükümetlerin çok geniş yardım paketlerinden sakınmaları ve bunlardaki gecikmelerin olabileceğini göz önüne almalıdırlar.

Kaynak: Business Europe.

Avrupa Gümrük Bürokrasisini Azaltmaya alışıyor...

Bir İngiliz Kompüter şirketi AET lkeleri içinde bazı makineler sınırlardan geçerken 32.000 pound zarar ettiğini açıklamıştır. Bi miktarın yarısı çok çeşitli evrak ile ilgilenmesi için bir aracıya verilmiş, diğer yarısı da sınırları geçerken doğan gecikmelerden doğmuştur.

Bugün Avrupa Komisyon'u şirketlerin 7 milyar Avrupa para birimi değerindeki malların taşınmasında senede 500 milyon Avrupa para birimi (300 mn pound) kadar zarara girdikleri açıklanmıştır.

Sınırlardaki bürokrasi çeşitli şekillerde olabiliyor. Batı Almanya'da kamyonların benzin depolarındaki benzine vergi uygulamak için ölçülürken, bürokrasinin çok güçlü olduğu İtalya'da bunun had safhaya vardığı belirtiliyor. İngiltere'de ise yeterli gümrük memuru olmaması işleri güçleştirmektedir.

Sınırlarda bürokrasiyi azaltmak için bazı girişimler mevcuttur. İki sene içinde yürürlüğe konması beklenen önemli bir

reform, 70'e yakın farklı belgenin bir tek belgede toplanması, mal sahibi veya aracı şirket tarafından imzalanıp şöföre verilmesidir. Buna göre, bir dökümanda 58 ayrı bir bilgi varolacak ve bu belgenin 6 karbon kopyası olacaktır. Bu yeni sistemin en büyük faydası bugün ve ileride bir üye ülkenin isteyeceği bilgi miktarını sınırlamaktadır.

Diğer bir yenilik ticari amaçlı yolcuların beraberlerinde getirebilecekleri numunelerle ilgili kuralların gevşetilmesi ile ilgilidir. KDV kapsamına girmeyen bazı malların - evlenme hediyesi, şirket arabası veya başka ülkelerde görev alan yöneticilerin ev eşyaları gibi - gümrükten geçirilmesi daha kolaylaştırılabilir.

Politik olarak gerçekleştirilebilecek bir diğer objektif gümrük kompüter sistemlerinin harmonize edilmesidir. İngiltere'de uygulanan bir sistem ile şirketler taşıma konusunda ayrıntılar belirtilmekte, böylece sürücünün gümrükten vazgeçmesi kolaylaşmaktadır.

AET'de sınır kontrollerinin gevşetilmesi daha fazla ekonomik entegrasyon ile sağlanabilecektir.

Kaynak: Financial Times

Dünyada, Ekilebilir Alanlar ve Verimlilik Azalıyor.....

1970'lerin en önemli konusu nasıl enerji sorunu idiye, 80'li ve gelecek yıllarda en önemli sorunlardan biri toprak verimliliği olacaktır. Enerjinin kısıtlı olması gibi toprağın verimliliğinin azalması da, gıda maddelerinin sağlanamaması nedeni ile yaşamı doğrudan etkilemektedir.

Bir araştırma göre 2000 yılının sonunda dünya nüfusu 4.7 milyardan 6.0 milyara yükselecektir. Hızlı nüfus artışı sonucu bir açlık tehlikesi belireceğinden gıda maddeleri üretimini iki katına çıkarmak zorunluluğu ile karşılaşılacaktır. Bu nedenle, önümüzdeki yıllarda yeni ekilebilir alanlar yaratma ve şimdiki daha yoğun ekebilme yolları aranmaktadır. Yapılan hesaplar 84 milyon kişiyi besleyebilecek 25 milyon hektarlık ekilebilir arazinin 2000 yılına kadar, endüstrileşme, şehirleşme ve yol yapımı ile yok edileceğini göstermiştir. Uzmanların birleştikleri bir nokta yiyecek üretimini arttırmak için verimli toprakların elden çıkarılmaması gerek-

zorunluluğu ile karşılaşılacaktır. Bu nedenle, önümüzdeki yıllarda yeni ekilebilir alanlar yaratma ve şimdikleri daha yoğun ekebilme yolları aranmaktadır. Yapılan hesaplar 84 milyon kişiye besleyebilecek 25 milyon hektarlık ekilebilir arazinin 2000 yılına kadar, endüstrileşme, şehirleşme ve yol yapımı ile yok edileceğini göstermiştir. Uzmanların birleştikleri bir nokta yiyecek üretimini arttırmak için verimli toprakların elden çıkarılması gerektiğidir. Hektar başına verimliliği arttırmaya yönelik çalışmalarla öncelikle toprağın verimliliği artırılmalıdır. Her yıl dünyadaki ekilebilir arazinin ve meraların 6 milyon hektarı tabii verimliliğini yitirmektedir.

Erozyon, su ve rüzgar yanında insanların hatalı faaliyetleri de toprağın tabii erozyonunu hızlandırmaktadır. Örneğin, Etopya'da 30 derece eğimli bir araziye arpa ekildiğinde, toprak kaybı 20 ton/hektar iken, yüzey kendi tabii bitki örtüsü ile kaldığında kayıp 2 ton/hektar olur. Toprak kaybı, en üst tabaka en hızlı aşınan ve yerine konması en güç olan kısım olduğundan direkt olarak verimlilik kaybı demektir.

1950 yılından beri, dünyada yiyecek üretiminin iki katına çıkması toprak kaybı pahasına olmuştur. Bugün 43 ülkede ciddi, bir erozyon problemi var olup, bu durum ekilebilir alanın yüzde 20 ile yüzde 33'ünü etkilemektedir.

Hangi nedenle olursa olsun ormanların yok edilmesi toprağı erozyona maruz bırakmaktadır. Özellikle eğimli arazilerin ağaçlandırılması güç bir iş ise de, Fas,

Cezayir, İran ve İspanya'da bu uygulama vardır. Ağaçlar erozyona karşı etkili silah oldukları halde, enerji krizi devam ettikçe, özellikle üçüncü dünya ülkelerinde ağaç kesimi devam edecektir. FAO tahminlerine göre, üçüncü dünya ülkelerinde kesilen ağaçların yüzde 80'i ısıtmada kullanılmaktadır.

Yeryüzündeki çöller 4 kıtada da (Afrika, Amerika, Avustralya ve Asya) artmaktadır. Güney sınırı boyunca Büyük Sahra bir yüzyılda 650.000 km², kuzey sınırı boyunca ise 1000 km² genişlemiştir. Araştırmalar, bu yüzyılın sonunda çöl alanlarının üç katına yükseleceğini göstermektedir.